

дастана Казан хан, який є помічником правителя, залишився в пам'яті своєю багатирською доблестю.

Ключові слова: Огуз, епос Китаби Деде Горгуд, тюркський народ, Казан хан.

* * *

УДК 94(560)“1793/1807”

Дудар Р.В.

здобувачка кафедри історії Київського славістичного університету, спеціаліст Науково-дослідного центру орієнталістики ім. Омеляна Пріцака Національного університету “Києво-Могилянська академія” (Україна, Київ), Roksolana111@ukr.net

РЕФОРМИ СЕЛІМА III. ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКА “НІЗАМ-І ДЖЕДИД” В СКЛАДІ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОСМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Аналізується процес формування армії “нізам-і джедид”, яка була створена султаном Селімом III в Османській імперії у 1793 році з метою зменшити вплив яничар, які до того часу стали некерованою політичною силою в державі, та відновити боєздатність османської армії.

Ключові слова: реформа, “нізам-і джедид”, ляха, хатті-шериф, яничари, Османська імперія, армія, нововведення.

До кінця XVIII ст. могутня Османська імперія перетворилася на слабку та беззахисну, де окрім військових та політичних труднощів процвітав економічний застій. Розпад сіпахійської системи та розбіжність в корпусі капикулу підірвали основи колишнього державного порядку, викликавши ослаблення центральної влади і посилення сепаратизму. Падіння авторитету султанського уряду відчувалося не лише на околицях імперії. Таке положення імперії могло привести до повного її знищення. Влада Османської імперії намагалася знайти шляхи відновлення колишньої могутності держави та створити централізовану феодально-абсолютистську державу. Зусилля керівництва Порти, зосереджені на модернізації армії та проведенні реформ в цілому, привернули увагу низки дослідників. В першу чергу слід відзначити книгу американського професора, історика С.Шоу “Between Old and New: The Ottoman Empire...” [9], в якій зібраний значний матеріал про основні напрямки реформування армії Османської імперії під час правління султана Селіма III. Значний внесок в опрацювання даної проблеми було зроблено упорядниками синтетичної праці “История Османского государства...” [1] та англійським істориком К.Фінкель [5]. Цінну інформацію про армію “нового порядку” і реформи в цілому можна почерпнути в працях таких турецьких дослідників як Н.Беркес [6], Я.Джезар [7] та А.Генчер [8]. В українській історіографії одним з перших до вивчення обставин формування та функціонування збройних сил Османської імперії, і зокрема, корпусу яничарів звернувся історик І.Срібняк [4].

Загальний стан вивчення даної теми дозволяє стверджувати про перспективи її подальшого вивчення, оскільки вона є недостатньо дослідженою в українській науковій літературі.

Мета статті полягає у комплексному розкритті структурно-організаційних трансформацій, що відбулись в організації османської армії у 1792–1807 рр.; розкрити сутність реформаційних зусиль султана Селіма III; з'ясувати особливості впровадження нової системи комплектування армії; дослідити процес формування нової системи фінансового та матеріального забезпечення збройних сил Османської імперії.

Селім III був першим правителем, який розпочав спроби серйозних реформ в османській історії. 14 травня 1792 р. султан оголосив про створення “нізам-і джедид” (“нового порядку” або “нової системи”), за умовами якого в першу чергу повинна була реформуватися турецька армія. Всі військові поразки та великі територіальні втрати, яких зазнала Османська імперія до кінця XVIII ст., показали, що така застаріла військова структура не може надалі існувати на рівні з європейськими країнами. В першу чергу слід було перебудувати армію за європейським зразком. Ще будучи спадкоємцем Селім III цікавився устроєм європейських держав. Рух за встановлення “нізам-і джедид” мало всеосяжну мету: передбачалося вивчити становище в усіх державних інститутах і оновити їх відповідно за вимогами часу. Особливо важливою була робота з виховання дисциплінованих і навчених військових та створення нової армії на європейський манер, що дозволило б усунути яничарський корпус, який вже давно втратив якості військової організації, а також позбавити впливу тих, хто в союзі з яничарами виступали проти будь-яких нових рухів. Тим самим держава розраховувала йти в ногу з Європою, розвиваючи науку, мистецтво, торгівлю, “цивілізацію” загалом [1, с. 56–57].

В якості першого кроку підготовки майбутніх реформ 20-м державним та духовним чиновникам було запропоновано представити свої міркування щодо реформ у вигляді ляха (доповідей записок). У цих записках автори виразили своє занепокоєння з приводу плачевного стану державного апарату, армії, фінансів. Вони наполегливо радили прийняти реформи для запобігання розпаду імперії, тому у більшості представлених ляха було висловлено думку про необхідність проведення військової реформи. Основною метою даних реформ було зміцнення центральної влади за рахунок відновлення боєздатності армії, а також використання європейського досвіду для затвердження феодально-абсолютистського режиму. Частина прихильників Селіма III виступала за посилення старої армії і насамперед – яничар, інші були за скасування самої султанської гвардії. Султан схилився до глибоких реформ, спрямованих на докорінне вирішення проблем. Він прийняв рішення створити нову, навчену, організовану за європейським зразком армію “нізам-і джедид”, яка існувала б нарівні з корпусом яничарів, і надати їй сучасного технічного вигляду. Одночасно передбачалося по можливості реформувати старі військові корпуси армії. Але невдовзі з'ясувалося, що яничари не тільки не приймають нову систему, але й виступають проти старої системи навчання [6, с. 115]. Тому були прийняті деякі заходи щодо реформи яничарського корпусу, для цього було вирішено у визначені дні тижня проводити заняття з навчання яничарів. Влада намагалася перешкодити зловживанням – заборонити цивільним особам купівлю та продаж яничарських есаме, свого роду патентів на платню, які можна було отримати після тримісячного навчання. Така заборона торкнулась інтересів великої маси людей і викликала загальне невдоволення. Власники есаме, що не мали відношення до військової служби, зіграли першорядну роль у підбурюванні яничар проти реформ. Протистояння під гаслом “навчання – справа гяурів (іновірців)” показало, що яничарський корпус та

пов'язані з ним сили не приймуть реформ, тому в їх проведенні доведеться спиратися тільки на нові військові частини “нізам–і джедид” [1, с. 57].

В указах, які видав Селім III в 1792–1793 рр., говорилося про створення корпусу “палацових стрільців”, введення обов'язкового військового навчання та суворої дисципліни в усіх частинах, будівництво нового флоту, відкриття шкіл для підготовки офіцерського складу і військових інженерів. Для проведення військових реформ були запрошені іноземні інструктори, переважна більшість яких були французькі офіцери. Реорганізація армії потребувала розширення діяльності існуючих і створення ряду нових державних заводів з виробництва зброї та боєприпасів, розробки мідних рудників і вугільних шахт, будівництва верфей. Фінансування всіх цих заходів йшло через “касу нових доходів”, яка поповнювалася за рахунок додаткових податків з населення, доходів від конфіскованих тимарних володінь і надходжень, виявлених при реорганізації фінансової системи.

У 1793 р. в столиці було відкрито артилерійське і розширено морське інженерне училища. Значну суму коштів Селім III витратив на створення сучасного флоту, до складу якого увійшли 40 лінійних кораблів і фрегатів. Зусиллями іноземних фахівців у Стамбулі відновила роботу занедбана друкарня. Згодом при сукупному військово–інженерному училищі під назвою Мюхендісхане–і Беррі–й Хумаюн [2, с. 331] почали видавати технічну літературу з урахуванням потреб нового флоту.

Для перебудови військово–морської справи були підготовлені закони, налагоджена дисципліна серед офіцерів і матросів, запрошені інженери з Швеції і Франції для будівництва та обслуговування кораблів. Замість колишніх важких і громіздких суден почали будувати швидкохідні легкі за французькими проектами, і за короткий час було створено новий, більш сучасний флот [детал. див. 8]. Здійснення нововведень в армії і флоті та втілення в життя інших проектів програми “нізам–і джедид” вимагало великих коштів. Щоб покрити необхідні для цієї діяльності фінансові витрати, був заснований новий незалежний фонд під назвою “Ірад–і джедид хазінесі” (“Нове казначейство”), куди були переведені кошти, отримані за рахунок податків та із інших джерел [7, с. 155–207].

У 1793 р. Селім III за допомогою французьких військових радників почав набір у нову військову організацію “нізам–і джедид”, який проводився з корпусу бостанджи (палацової варти). Новостворена армія поділялася на полки (апай), батальйони (табур) і роти (бьолук), для неї були побудовані нові казарми. Забезпечення цих військ було дещо кращим ніж яничар. Солдати “нізам–і джедид” отримували по 50 акче (срібна монета, що перебувала в обігу Османської імперії з XIV ст.) в день, в той час як денний заробіток яничар становив 7–8 акче. Навчання нових частин проводилося в казармах морської піхоти Левент Чіфтлігі та на азатському березі Босфору – в Ускударі.

Здійснення реформ “нізам–і джедид” йшло успішно лише в перші роки. До 1804 р. чисельність корпусу “палацових стрільців” досягала 12 тис. солдатів, ще 800 осіб становили навчені частини артилеристів. В цей же час османський флот налічував до 100 суден, найбільше

з яких налічувало 122 бортові гармати та екіпаж у 1200 осіб. Надалі процес перетворень сповільнився.

До складу “нізам–і джедид” входило два ескадрони кавалерії та дванадцять полків піхоти, з яких два стояло по сусідству з Константинополем, два – в пашалику Кутахії, вісім – у пашалику Караманії, начальник якого Абдурахман Каді–паша був цілком відданий султанові та його реформам. Обмундирування піхотинців було майже європейське. Озброєні вони були французькою рушницею із багнетом і кривою шаблею; до складу кожного полку входила артилерійська рота, оркестр та імам. Два ренегата (колишні християни, які прийняли іслам і воювали на боці мусульман) – один грек, інший пруссак – стали командирами регулярних військ, зібраних під Константинополем [3, с. 295].

У 1803–1804 рр. на території європейської Туреччини діяли так звані кирджали (слов'янські та албанські розбійники), вони захоплювали значні міста, погрожували Константинополю та Адріанополу. Яничари та інші нерегулярні турецькі частини не могли з ними справитися. І лише після того, як проти розбійників було відправлено кілька загонів “нізам–і джедид”, вони були придушені. У 1805 р. султан, пишаючись успіхами своїх солдатів, видав березневий хатті–шериф (султанський указ), яким наказувалося примусово набирати по всій європейській Туреччині найсильніших яничарів і молодих хлопців віком від 20 до 26 років для включення їх до складу “нізам–і джедид”. Проте невдовзі султан та його радники зрозуміли як вони помилилися прийнявши таке рішення. Перший же крок султана на шляху реорганізації армії зустрів запеклий опір. Сім'ї, які в результаті набору залишилися без своїх годувальників, виступили проти реформ.

Всі яничари були проти започаткованої Селімом реорганізації армії. Влада намагалася обмежити діяльність яничарів, проте всі спроби були марними, оскільки вони дуже вміло маніпулювали урядом. Лояльне відношення до “нового порядку”, яке продемонстрували анатолійці, було рідкістю на Балканах. Коли, відповідно до спогадів одного сучасника, накази про зарахування на військову службу стали надходити в балканські провінції, їх категорично відмовилися виконувати: “Ми яничари і наші предки були яничарами, тому ми не визнаємо “новий порядок” [5, с. 551].

У червні 1806 р. недалеко від Стамбула мали місце серйозні заворушення. Тоді рекрутовані в Анатолії підрозділи армії “нового порядку” здійснювали перехід зі столиці в Едірне, щоб залякати місцевих яничарів і таким чином змусити їх змиритися з необхідністю проведення реформ. В Едірне натовп розтерзав чиновника, який оголосив про плани султана провести призов, а ім'я султана було виключено з п'ятничної молитви. Великий візир Ісмаїл–паша, який таємно підтримував контакти з повстанцями, намагався переконати султана в тому, що йому не слід наполягати на введенні в балканських провінціях “нового порядку”, але ці спроби були марними. Жителі міста Чорлу, що знаходилося між Стамбулом і Едірне, перекрили дорогу напрямлену зі столиці військам армії “нового порядку”, які відкрили по місту гарматний вогонь. В результаті обидві сторони зазнали значних втрат. Селім наказав своїм військам припинити просування і не допускати

кровопролиття. Цей інцидент став початком кінця проекту “Новий порядок” [5, с. 566–567].

Уже в грудні 1806 р. Османська імперія розпочала війну з Росією, а в квітні 1807 р. османський уряд направив свої війська на Балкани, а саме в Сілістрію на Дунаї. Протягом декількох попередніх місяців Селім продовжував займатися впровадженням нововведень, які повинні були підняти боєздатність армії, чим він викликав чергову хвилю протестів проти “нового порядку” у Едірне та Румелії. У Стамбулі султан оголосив про те, що на церемонії прийому параду та під час п'ятничної молитви він буде у військовій формі європейського зразка, яку носять війська його армії “нізам-і джедид”, а також, що ополченці з гарнізонів фортець північного Босфору, які охороняли підходи до Стамбулу з боку Чорного моря, теж мають носити цю форму. Радники султана намагалися відмовити його від такої ідеї, а інспектор, відповідальний за безпеку Босфору, в свою чергу запевнив, що виконає будь-яку забаганку султана та примусить солдат носити саме ту форму, яку забажає їх повелитель [5, с. 567].

У понеділок 24 травня 1807 р. суперінтендант цих фортець, колишній канцлер Махмуд Раїф-ефенді зачитав присутнім солдатам указ султана, згідно з яким вони повинні були визнати “новий порядок” і прийняти нове обмундирування. Бунтівники були переконані, що саме Махмуд Раїф нав'яже їм ці нововведення, тому вони вирішили його вбити. Дізнавшись про наміри бунтівників Махмуд Раїф, який на той час перебував на протилежному березі Босфору у фортеці Румелі Кавагі, вирішив тікати, але ополченці піймали його та розстріляли. Повсталі війська заручились підтримкою зі сторони яничар, вони заявили, що мають спільні цілі. Єдиними, хто міг приборкати бунтівників, були нечисленні підрозділи армії “нового порядку”, що були в фортецях Левент Чіфтлігі, розташованої на пагорбах румелійського Босфору, і Гарем, що знаходилася в області Ускюдар. Але помічник великого візира Ібрагіма Хілмі-паші, Кесе Муса-паша, що залишився в Стамбулі на час відсутності свого начальника, вирішив не давати військам наказу вступати в бій і залишив їх в казармах. У середу 26 травня 1807 р. бунтівники підійшли до Топхане (Імператорського арсеналу). Султан Селім III дуже злякався, і тому під час прийому кількох командирів яничар у палаці Топкапи, заперечував, що намагався змусити Босфорські ополчення стати військами “нового порядку”. Селім відмовився від свого плану щодо реформування армії. Але, коли про таке рішення султана дізналися рядові яничари, то вони не повірили йому, оскільки він не бажав розпукати армію “нізам-і джедид” навіть, коли вона стала причиною заворушень в Румелії та Анатолії. Босфорські ополченці розійшлися по всьому місту, залучаючись підтримкою всіх незадоволених. Коли вони підійшли до казарм яничарів, то державні чиновники почали тікати з палацу, деякі священнослужителі хотіли знайти притулок в палаці, але султан порадив їм залишатися в канцелярії великого візира. Командирам яничарів, які зібралися у дворі мечеті Сулейманія, наказали придушити бунт, але ті не наважились. Вони запропонували шейхульісламу Шеріфзаде Сеїд Мехмеду Атаулла-ефенді і головним суддям Румелії та Анатолії зустрітися з яничарами в їх казармах. Оскільки великий візир і головнокомандую-

чий яничар виїхали на війну, мати справу з ополченнями і їх союзниками – яничарами довелося насамперед шейхульісламу, помічнику великого візира, Кесе Муса-паші та заступнику головнокомандувача яничар Мехмеду Аріф-азі. Насправді те, що Кесе Муса не наказав військам “нового порядку” придушити Босфорський заколот у зародку, позбавило від кровопролитного протистояння, але в той же час позбавило султана можливості прийняти військове рішення [5, с. 569–570].

Основним місцем повстання стала площа Етмейдани (“М'ясна площа”), на майдані зібралися яничари, зброярі та ополченці. Яничари викотили котли, в яких їм готували їжу (це було традиційним жестом яничар в знак непокори). Від погроз повстанці перейшли до справи. У Стамбулі розпочалося полювання за наближеними до султана. Обурені повстанці пообіцяли Селіму, що вони знесуть голови 12-м чиновникам, яких вважали своїми ворогами, та вимагали видати їм цих урядовців. Писар яничарського корпусу порадив бунтівникам стримати свої емоції, а ті у відповідь вбили його. Командири яничарів намагалися заспокоїти повстанців, але ті не відступали від своїх цілей. Вони відповідали, що не відступлять доки не знищать армію “нізам-і джедид”. Відчуваючи небезпеку за себе та своїх підданих Селім був змушений відступити. Султан пообіцяв виконати вимоги повстанців і повернутися до старої системи султанської піхоти і кавалерії. Війська, що знаходилися у Гаремі і Левент-Чіфтлігі, почувши про розформування військ “нового порядку” залишили свої пости і розбіглися. Деякі з урядовців, яких заколотники пообіцяли знищити, переховувалися, але згодом їх віднайшли та вбили. Їх голови були виставлені на Етмейдани так, щоб усі бачили. Заради власного порятунку султан стратив інших чиновників у своєму палаці, а їхні голови передав яничарам. Коли ополченці забажали голову начальника палацових садівників (бостанджи-бати), то султан покійно виконав і цю вимогу. Безперервні розправи над придворними змусили Селіма III відмовитися і від реформи “нізам-і джедид” загалом.

В четвер 28 травня 1807 р. і священнослужителі, і командири яничарів вважали, що оскільки султан погодився з вимогами повстанців і армія “нового порядку” розпущена, а багато хто з державних чиновників, згаданих в списку дванадцяти, вже вбиті, то цей заколот можна вважати закінченим. Отримавши від свого султана те, за що боролися, повстанці засумнівалися в його праві на трон. Вони більше не вважали Селіма своїм лідером. А щодо подальшої долі Селіма III, то ополченці за відповіддю звернулися до вищого релігійного авторитету шейхульіслама. Відповідно до цього звернення шейхульіслам Атаулла-ефенді прочитав місця з Корану, в яких йшлося про престолонаслідування. Шейхульіслам побоювся один йти до палацу, щоб передати Селімові звістку про його зміщення; він попрямував туди у супроводі 2000 чоловік. Палацові ворота були закриті, тому всередину було передано лист, адресований головному чорному евнухові. У цьому листі повідомлялося, що бунтівні солдати не розійдуться доти, поки Селім не зійде вниз і не принесе клятву вірності новому султанові Мустафі IV [5, с. 571].

Босфорське ополчення отримало все, за що боролось: 29 травня 1807 р. султан Мустафа IV був зведений

на престол, їх командири зайняли командні пости, рядові домоглися підвищення платні. Лідер повстанців Кабакчі Мустафа був призначений інспектором босфорських фортець європейського берега. Новий султан видав указ, який підтверджував розформування військ “нового порядку”. У тому ж указі він просив ополченців дати зобов’язання, що надалі вони ніколи не будуть повставати і що в обмін на це зобов’язання вони будуть помилувані, а всі звинувачення з них будуть зняті. На початок червня всі заворушення припинилися. Яничари і ополченці отримали щедри премії на честь сходження нового султана на престол, і всі військовослужбовці повернулися у свої казарми [5, с. 572].

Отже, прийшовши до влади султан Селім III відразу взявся за проведення серйозних реформ, оскільки в той час Османська імперія знаходилась в досить скрутному становищі, де панував справжній безлад. Економічна криза, розлад армії, падіння авторитету султанського уряду, військові поразки та територіальні втрати – все це знищувало колись могутню державу.

Найбільше уваги султан приділяв військовій реформі, де передбачалося дисциплінувати старі війська та, опираючись на досвід європейських країн, створити нову армію “нізам–і джедид”.

Здійснення реформ “нового порядку” ішло успішно лише перші роки, надалі процес перетворень сповільнився. Лише менша частина високопоставлених політиків та можновладців підтримували султана у цій справі. Не підтримував реформаторів і народ, якому заходи Порти не принесли полегшення. У боротьбі з Селімом його противники активно використовували яничар. Незадоволені неодноразово піднімали повстання, через які султан був змушений іти з ними на компроміс. Отримавши від свого правителя всі можливі поступки, заколотники зробили все, щоб змістити султана з трону і знищити армію “нізам–і джедид”.

Список використаних джерел

1. История Османского государства, общества и цивилизации: в 2-х т. / Под ред. Э.Ихсаноглу. – М., 2006. – Т.1: История Османского государства и общества. – 602 с.
2. История Османского государства, общества и цивилизации: в 2-х т. / Под ред. Э.Ихсаноглу. – М., 2006. – Т.2: История Османской цивилизации. – 587 с.
3. Лависс Э. Время Наполеона. Часть вторая. 1800–1815 / Э.Лависс. – М., 1938. – Т.2. – 580 с.
4. Срібняк І.В. Оджак яничарів у структурі османської армії / І.В. Срібняк. – К., 2010. – 18 с.
5. Финкель К. История Османской империи: Видение Османа / К.Финкель / пер. с англ. К.Алексеев, Ю.Яблоков. – М.: АСТ: Астрель, 2012. – 829 с.
6. Berkes N. Türkiye’de Çağdaşlaşma / N.Berkes. – İstanbul, 1978. – 658 s.
7. Cezar Y. Osmanlı Maliyesinde Bulanım ve Değişim Dönemi (XVIII. Yüzyıldan Tanzimat’a Mavi Tarih) / Y.Cezar. – İstanbul, 1986. – 420 s.
8. Gençer A.I. Bahriye’de Yapılan Islahat Hareketleri ve Bahriye Nezareti’nin Kuruluşu (1789–1867) / A.I. Gençer. – İstanbul, 1985. – 379 s.
9. Shaw S.J. Between Old and New: The Ottoman Empire under Sultan Selim III, 1789–1807 / S.J. Shaw. – Cambridge. Mass., 1971. – 535 p.

References

1. Istoriia Osmanskogo gosudarstva, obschestva i tsivilizatsii: v 2-h t. / Pod red. E.Ihsanoglu. – M., 2006. – T.1: Istoriia Osmanskogo gosudarstva i obschestva. – 602 s.
2. Istoriia Osmanskogo gosudarstva, obschestva i tsivilizatsii: v 2-h t. / Pod red. E.Ihsanoglu. – M., 2006. – T.2: Istoriia Osmanskoi tsivilizatsii. – 602 s.

3. Laviss E. Vremia Napoleona. Chast vtoraya. 1800–1815 / E.Laviss. – M., 1938. – T.2. – 580 s.

4. Sribniak I.V. Odzhak yanychariv u strukturi osmanskoj armii / I.V. Sribniak. – K., 2010. – 18 s.

5. Finkel K. Istoriia Osmanskoi imperii: Videnie Osmana / K.Finkel / per. s angl. K.Alieksieiev, Yu.Yablokov. – M.: AST: Astrel, 2012. – 829 s.

6. Berkes N. Türkiye’de Çağdaşlaşma / N.Berkes. – İstanbul, 1978. – 658 s.

7. Cezar Y. Osmanlı Maliyesinde Bulanım ve Değişim Dönemi (XVIII. Yüzyıldan Tanzimat’a Mavi Tarih) / Y.Cezar. – İstanbul, 1986. – 420 s.

8. Gençer A.I. Bahriye’de Yapılan Islahat Hareketleri ve Bahriye Nezareti’nin Kuruluşu (1789–1867) / A.I. Gençer. – İstanbul, 1985. – 379 s.

9. Shaw S.J. Between Old and New: The Ottoman Empire under Sultan Selim III, 1789–1807 / S.J. Shaw. – Cambridge. Mass., 1971. – 535 p.

Dudar R.V., an applicant of Department of History at Kyiv Slavonic University, a specialist of Omeljan Pritsak Oriental Studies and Research at National University of “Kyiv–Mohyla Academy” (Ukraine, Kyiv), Roksolana111@ukr.net

Selim III’s reforms. Formation of “the nizam–i jedid” troop in the armed forces of the Ottoman Empire

This article analyzes the process of formation of “The Nizam–i Jedid” Army which was found by Sultan Selim III in 1793 to decrease the power of janissaries who became unmanageable political force by then, and to renew military power of the Ottoman Empire.

Keywords: reform, “Nizam–i Jedid”, lyaiha, hattı–sherif, janissaries, the Ottoman Empire, army, innovation.

Дудар Р.В., соискательница кафедры истории Киевского славистического университета, специалист Научно–исследовательского центра ориенталистики им. Омеляна Прицака Национального университета “Киево–Могилянська академія” (Україна, Київ), Roksolana111@ukr.net

Реформы Селима III. Формирование войска “нізам–і джедид” в составе вооруженных сил Османской империи

Анализируется процесс формирования армии “нізам–і джедид”, которая была создана султаном Селимом III в Османской империи в 1793 году с целью уменьшения влияния янычар, которые к тому времени стали неуправляемой политической силой в государстве, и возобновления боеспособности османской армии.

Ключевые слова: реформа, “нізам–і джедид”, ляха, хатти–шериф, янычары, Османская империя, армия, нововведения.

* * *

УДК 94(479.24)

Акперова Э.
Азербайджанский государственный педагогический университет (Азербайджан, Баку),
rus_rahimli@yahoo.com

БАКУ В 1917–1918 ГОДАХ В ОККУПАЦИОННЫХ ПЛАНАХ ВЕЛИКИХ СТРАН МИРА

Благоприятная географическая позиция и богатые природные ресурсы города Баку держали его всегда в центре внимания других государств. Особенно во второй половине XIX столетия с развитием бакинской нефтепромышленности значительно возросло внимание к городу. Но Турецкая армия и азербайджанские люди могли защитить город Баку.

Ключевые слова: Баку, оккупант, Кавказская исламская армия, партия большевиков, Мусават, Россия.

(статья друкється мовою оригіналу)

Баку в течении многих лет считался не только экономическим, одновременно и политическим и культурным центром Азербайджана. Поэтому еще со времён царской России Баку был одним из тех передовых центров, где массово сосредоточились наряду с богатыми капиталистами и интеллигенция с демократической идеологией.